

Jumalateenistus Nõos P, 13.06.21 kell 11.00, 2. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Hs 33:30–33; Hb 12:1–6

Jutlus: Lk 9:51–62

Laulud: 322 (1–4); 333 (1–4, 5); 336 (1–4); 304 (1–3)

Aga see sündis, kui Jeesuse ülesvõtmispäevad olid lähenemas, et ta hakkas minema Jeruusalemma poole. Ja Jeesus läkitas enese eele käskjalgu. Need läksid teele ja tulid ühte samaarlaste külla, et talle öömaja valmistada. Aga külarahvas ei võtnud teda vastu, sest ta oli minemas Jeruusalemma poole. Seda nähes jüngrid Jaakobus ja Johannes ütlesid: „Issand, kas sa tahad, et me käsime tulel taevast alla tulla ja nad ära hävitada?” Tema aga pöördus ümber ja sõitles neid. Ja nad läksid teise külla. Ja kui nad olid teel minemas, ütles keegi Jeesusele: „Ma tahan sulle järgneda, kuhu sa iganes lähaksid.” Ja Jeesus ütles talle: „Rebastel on urud ja taeva lindudel pesad, aga Inimese Pojal ei ole, kuhu ta oma pea võiks panna.” Teisele ütles ta: „Järgne mulle!” Aga see ütles: „Luba mul enne minna matma oma isa!” Ent tema ütles talle: „Lase surnuil matta oma surnuid, aga sina mine ja kuuluta Jumala riiki!” Aga ka üks teine ütles: „Issand, ma tahan sulle järgneda, kuid luba mul enne jätta hüvasti nendega, kes mul kodus on!” Aga Jeesus ütles: „Ükski, kes on pannud käe adra külge ja siis vaatab tagasi, ei kõlba Jumala riigile!”

Tänane jutlusealne kirjakoht meie kirikukalendris on õigupoolest lühem: Lk 9:57–62. Olen siiski sellele kirjakohtale liitnud eelnevad kuus salmi Lk 9:51–56, kuna mulle hakkas silma sarnasus ühe Jeesuse tuntud tähendamissõnaga, tähendamissõnaga külvajast (Lk 8:4–15, paralleelkohad Mt-s ja Mk-s). Nimelt tundub mulle, et tänases laiendatud kirjakohtas, nagu ka Jeesuse tähendamissõnas külvajast, võiks näha tüüpilist inimeste reaktsiooni Jumala sõna kuulmisele.

Alustame algusest. Lk 8:5 on kirjas, et „külvamisel pudenes osa seemet tee äärde ning tallati ära ja taeva linnud nokkisid selle.“ Ja Jeesus selgitab seda hiljem, Lk 8:12, nii: „Teeäärsed on need, kes kuulevad, aga pärast tuleb kurat ja võtab sõna ära nende südamest, et nad ei usuks ega pääseks.“

Kui Jeesus rändas koos oma jüngritega Jeruusalemma poole ja palus teekonnal ühes samaarlaste külas öömaja, siis öeldi Jeesusele ja tema jüngritele ära. Põhjus oli pealtnäha väga lihtne: Jeesus liikus oma jüngritega Jeruusalemma poole, mis seostus samaarlastel juutidega. Kuna aga juudid samaarlasi põlgasid, kasutasid samaarlased nüüd juhust, et Jeruusalemma siirduvaile juutidele koht kätte näidata.

Luukas ei kirjuta sellest, kas Jeesus või ta jüngrid samaarlastele Jumala sõna kuulutasid. Kuid võime mõelda nii, et Jumala Sõna (suure tähega) ise oli nende keskel, ent samaarlased loobusid sõna järgimast poliitilistel põhjustel: nad eelistasid oma maiseid ehk poliitilisi asju taevastele ehk hingeasjadele.

Millegipärast tuleb siinkohal meelde üks paljukorratud ristiusuvastane argument Eestis: et see toodi meie maale tule ja mõõgaga. Ristiusku seostatakse tihti poliitilise vabaduse kaotusega 13. sajandil. Ent teame, et see argument sai maksvaks 19. sajandi rahvuslikul ärkamisajal, eriti C. R. Jakobsoni esituses. Ja tollal oli see üsna selgelt saksa mõisnike vastane argument: religioossete argumentidega püüti võidelda poliitiliste eesmärkide nimel.

Seda, kuhu see võitlus jõudis, näeme tänapäeval: kel iganes on tarvis argumente ristiusu vastu Eestis, alustab ikka sakslastest ning tulest ja mõõgast.

Ei saa ka mainimata jätta, et meie endagi luterliku kiriku sees on saksavastatus olnud üheks argumendiks, miks liikuda edasi skandinaavialiku episkopaalsusega: üks sai EELK oma esimese piiskopi ju Rootsi eeskujul ja vastukaaluks Saksa olemuslikult sinodaalsemale kirikukorrale. Ja ehkki tänase EELK puhul on just Saksamaa see, kes meie kirikut kõige rohkem toetab, on ajalooline argument viimastel EELK kirikukogu istungjärgudel, kus piiskopkondadele ja piiskoppide nõukogule seaduslik alus kinnitati, tuginenud 1920.–30. aastate Saksamaast kaugenevale kirikupoliitikale.

Aga Piibel kinnitab meile, et poliitika tuleb Jumala sõna puhul jätta tahaplaanile, muidu tuleb kurat ja võtab südamest sõna ära.

Tähelepanu väärib siinkohal veel ka see, et Jeesus sõitleb oma jüngerid, kes tahavad neid mitte vastu võtnud Samaaria küla taevase tulega hävitada. Tõepoolest, inimest, kes Jumala sõna vastu ei võta, ei tohi hakata vaenama. Just selle vea tegid ju ka ristirüütlid, kes, nähes eestlaste tõrksust ristiusu vastuvõtmisel, kasutasid nende vastu vägivalda. Küllap oleks ristiusk eestlaste maale jõudnud ka teisiti, rahumeelselt nt ida poolt või justnimelt Skandinaaviast.

Edasi. Lk 8:6 on kirjas, et „osa [seemet] kukkus kaljule, ja see kuivas tärgates, sest sel ei olnud niiskust.“ Ja Jeesus selgitab seda Lk 8:13 järgmiselt: „Kaljupealsed on need, kes kuuldes võtavad sõna rõõmuga vastu, ent neil ei ole juurt, üürikest aega nad usuvad, ent kiusatuse ajal taganevad ära.“

Meie tänases kirjakohas ütleb keegi (Mt 8:18 järgi kirjatundja), et tahab Jeesusele järgneda, kuhu too iganes ka ei läheks. Mulle meenutab see Jumala sõna kuuljaid, kes esimese usulõõma ajal töötavad Jumalale suuri asju, kuid natukese aja pärast taipavad, et usutee pole sprint, vaid pikk ja vaevarikas maraton.

Ja Jeesus toobki tolle kirjatundja kohe algul pilvedest maa peale, öeldes kuulsa lause: „Rebastel on urud ja taeva lindudel pesad, aga Inimese Pojal ei ole, kuhu ta oma pea võiks panna.“

Jeesuse järgmine siin elus on seotud mitmete valikutega. Üks neist on see, et pead olema valmis loobuma ühiskonnas normaalsetest sotsiaalsetest suhetest ja hüvedest. Ega ilmaasjata kõla Martin Lutheri laulu „Üks kindel linn ja varjupaik“ neljandas salmis sõnad „Kui võtvad meie käest au, ihu, last ja naist, et mingi igavest! Ei saa nad kasu sest, Ta riik peab meile jääma!“ Saksakeelses originaalis on nelja loobumise asemel lausa viis loobumist: „Nehmen sie den Leib, Gut, Ehr, Kind und Weib“ ('kui võtvad ihu, vara, au, last ja naist'). Juurde tuleb niisiis veel kõige olulisemana näiv, vara.

Võib ainult Jumalat tänada, kui meil kõik need viis olemas on! Ent isegi sel juhul võib juhtuda, et me ei tunne end oma kaasajas nagu kodus: ühiskondlikud eesmärgid tunduvad, võrreldes igavikulise vaatepunktiga, imelikud ja võõrad, eneseteostus või karjäär ei tundu eriti olulisena ja kiusatused ründavad ehk tugevamini kui inimestel väljaspool kirikut. Või midagi sarnast. Igal juhul tasub siis, kui sedalaadi tunded meid vaevama hakkavad, meenutada Jeesuse sõnu kodutusest siin kaduvas maailmas.

Järgmisena sattus külvaja seeme Lk 8:7 järgi „ohakate keskele, ja samal ajal tärganud ohakad lämmatasid selle.“ Jeesus selgitab seda Lk 8:14 nii: „Mis ohakate sekka kukkus, on aga need, kes sõna küll kuulsid, ent edaspidi lämmatavad neid muretsemised ja rikkus ja elulõbud ning nende vili ei saa küpseks.“

Meie tänases kirjakohas ütleb Jeesus ise kellelegi (Mt 8:21 järgi oma jüngrile): „Järgne mulle!“ Too aga soovib enne matta oma isa. Surnu matmine kuulub inimese loomuliku eetika juurde. Ka Vanas Iisraelis oli see igale juudile kohustuslik. Vaid ülempreestri ja nasiirile (kellelegi, kes on oma elu Jumalale usaldanud) kehtis Moosese käsu kohaselt keeld surnut, kasvõi omaenda lähedast, puudutada (vt 3Ms 21:11 ja 4Ms 6:6j).

Siiski eelistab Jeesus sel korral oma jüngrist mõelda nagu ülempreestrit või nasiirist, kellel pole tarvis oma surnud lähedasi matta. Küllap on siin selle surnud isa puhul tegemist ka mittejüngriga, sest vastasel korral oleks Jeesus kindlasti lubanud seda teha. Meenutagem kasvõi Ristija Johannest, kelle ta jüngrid aupaklikult maha matsid. Või siis koguni Jeesust ennast, kelle ihu ta jüngrid samuti hauda matsid.

Jeesus tahab siin arvatavasti öelda seda, et füüsiliselt surnud jumalatu inimene ei erine elavast jumalatust inimesest. Nt Ef 2:1 ütleb apostel: „Jumal on teinud elavaks ka teid, kes te olite surnud oma üleastumistes ja pattudes...“ Patune inimene ei erine niisiis Jeesuse silmis surnud inimesest.

Nõnda satub too jüngrer, kes Jeesuse kutset kuuldes palus võimalust enne oma isa matta, elumurede küüsi, mis kipuvad teda lämmatama nagu ohakad.

Külvaja-tähendamissõna võimalusi Jumala sõna kuuldes mitte talle ustavaks jääda rohkem pole. Seepärast peame, võetud analoogiat järgides, meie kirjakohta kolmanda juhtumi paigutama samuti elu lämmatavate „ohakate“ alla.

Nimelt tuleb Jeesuse juurde veel keegi (testes sünoptilistes evangeeliumides seda juhtumit pole), kes tahab küll Jeesust järgida, kuid palub talt luba enne kodustega hüvasti jätta.

Küllap on nii tolel paljujal kui Jeesusel meeles lugu 1Kn 19:19jj, kus prohvet Eelija kutsub tulevast prohvetit Eliisat oma jüngriks, kuid too palub täpselt sama asja, millest äsja juttu oli: võimalust oma isa ja emaga jumalaga jätta. Ja prohvet Eelija lubabki Eliisal seda teha.

Jeesus aga selleks luba ei anna. Või õigemini, Jeesus ei kiida seda teguviisi heaks, kuid jätab armastava Jumalana otsuse inimese enda teha, öeldes: „Ükski, kes on pannud käe adra külge ja siis vaatab tagasi, ei kõlba Jumala riigile!”

Sellega tahab Jeesus võib-olla rõhutada seda, et nüüd on asi palju tõsisem kui omal ajal prohvet Eelija puhul. Jeesuse järgmine pole mitte mingi prohvetijünger olemine, vaid küsimus igavesse ellu pääsemisest või mittepääsemisest.

Niisiis saame teada, et selle elu probleemid ja konventsioonid pole Jeesuse jaoks põhjuseks tema kutsust loobuda või seda kuidagi ajatada.

Ent minnes meie alguses ette võetud külvaja loo analoogia leidmisega lõpuni, peame küsima, kus on siis meie kirjakohas see osa seemnest, mis „kukkus heasse mulda, ja kui see tärkas, kandis see sajakordselt vilja.“ Ehk siis küsigem, kes on Jeesuse seisukohast siis see „hea muld“.

Meie kirjakohas seda võimalust antud pole. Ja võib-olla seetõttu, et külvaja loos ongi see „hea muld“ ideaal, mis saab reaalsuseks alles Jeesuse enda sekkumisega. Ükski inimene ise ei ole nähtavasti omast jõust võimeline Jumala sõna kuulama „hea mullana“.

Ent siiski on selline võimalus meie kõigi elus olemas – siis, kui elame koos Jeesusega. Kui ta on meid kutsunud ja me oleme tema tingimused omaks võtnud. Või siis, kui me ise oleme tahtnud tema jüngriks saada ja nõustume Jeesuse esitatud tingimustega.

Oh, vaevaline tundub see tee! Ja vägisi tuleb meelde jüngrite küsimus Mt 19:25: „Kes siis küll võib pääseda?“ Vastuseks pole aga midagi paremat võtta kui Jeesuse enda vastus, mis peab sobima kõigi tema jüngrite jaoks: „Inimeste käes on see võimatu, kõik on aga võimalik Jumala käes.“ Usaldagemgi siis end Jumala kätte!

Aamen.